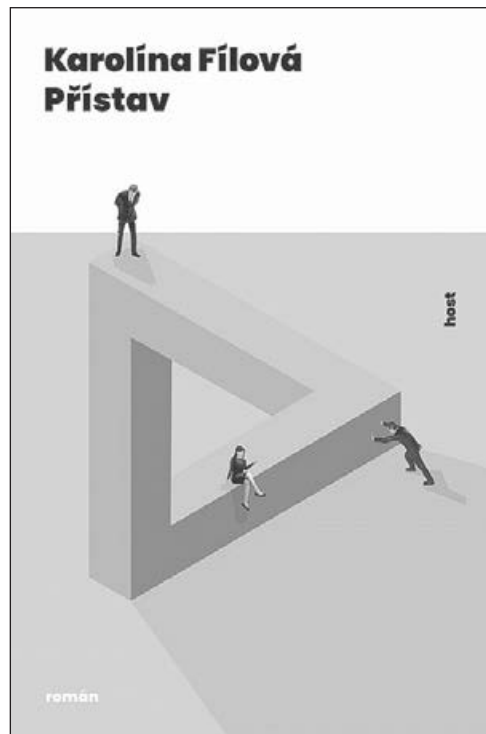

PŘÍLIŠ SLOV V MÍSTĚ, KDE SE MLČÍ

Karolína Fílová: Přístav

Host, Brno 2022, 184 s.

Vít Malota

O loď je nutné se starat. Shnije-li prám, vyměň jej. Roztrhají-li se plachty, nahraď je. Ale pokud bys postupně takto vyměnil každý kousek lodi až do poslední třísky, byla by to stále tatáž loď?

Myšlenkový paradox známý pod pojmem Theseova loď posloužil jako výchozí bod prvotiny Karolíny Fílové (nar. 1999). Ta se ve svém filosofickém románu ptá po kořenech proměn lidské identity, jejím uchování či možnosti nalézt dokonalost, když je vše kolem naprosto relativní.

Nacházíme se v „kavárně“ Přístav. „V Přístavu se nikdy nemluví. Sedí se tu, popíjí a pozoruje, ale nemluví ani obsluha, ani hosté. Nikomu ten nápad ani neproběhne hlavou.

Kdo by také přerušil lehký vánek, který se tu odráží od stěn a vrací se v podobě mořských vln a pak zase jako hřmění nebo volání racků?“ Působivé prizma, na němž Fílová staví svůj román, nepostrádá originalitu a napětí. Navíc se záhy ukáže, že je vlastně podružné, co je Přístav za místo. Nezáleží tolik na prostoru jako na těch, kdo v něm přebývají. V křeslech posedávají mlčící postavy, popíjejí, pozorují. Obsluhu tvoří těžko uchopitelné bytosti – figuríny s bledou, až mramorově hladkou pokožkou, jimž v těle koluje indigová tekutina. Ta je také v šálcích, z nichž upíjejí hosté. Někdy stačí jediný doušek, a začne nezvratná proměna. Tak se z živoucích lidských bytostí stávají strnulé figuríny. Pak se ale něco stane. Naprosté ticho prořízne výkřik. Jeden z návštěvníků opustil své křeslo. Další, žena, se jej vydává hledat – podle pohlednic, které na svém místě zanechal.

Kniha je strukturována do tří oddílů, každý nese jméno jiného protagonisty. Z ich-formy se stává er-forma poté, co *majitel/tvůrce* kavárny Florián uvede čtenáře do situace a popíše základní okolnosti. Pak již z třetí osoby sledujeme pátrání Heleny po Gabrielovi (Ludvíkovi, jenž po vstupu do Přístavu přijal nové jméno). Postupně a nenásilně je nám odkrývána podstata jejich vztahu a s tím i skutečný důvod, proč Helena touží Gabriela najít. Každá z lokací se k jejich příběhu nějak vztahuje a zároveň otevírá jiná, nosná témata (sebepřijetí, sebeláska, koncept krásy). Z mozaiky se tak stává poměrně ucelený obraz křehkosti naší psychiky i mezilidských vztahů a všudypřítomného tlaku, který je na nás vyvíjen.

Lidé v kavárně Přístav čekají. Ale na co? Až bude završena jejich proměna ve Figuríny? Na tuto proměnu se ptá Helena skutečné figuríny ve výloze obchodu. „*Vadí vám, že se lidé přibližují vašemu obrazu? Figurína vydechla: ‚Ne, o to opravdu nejde. [...] Jde o to, že se našemu obrazu nikdo přiblížit nemůže. To by vyžadovalo dosažení naprosté duševní dokonalosti. A každá figurína ví, že to nikdo nedokáže, dokud se mlčí. Jak se může někdo zbavit svého trápení, když ho musí nést sám? Nezáleží na tom, jak moc se promění tělo, když trápení nezmezí.‘*“ Touha po dosažení tělesné doko-

nalosti ovšem nepřináší prostý klid. (Proč se jen další z postav jmenuje Dorian?) Do Přístavu chodí lidé mlčet, necítit. Zapomenout.

Mezi všemi odkazy na antickou mytologii, propojenými s motivem tlaku na nedosažitelnou a už z podstaty falešnou dokonalost, zvláště naléhavě vyčnívá otázka po osobní odpovědnosti vůči bezprostřednímu okolí. Ať člověk prochází jakýmkoli trápením, má skutečně právo odejít do Přístavu? Nechat všechno za sebou, zapomenout na ty, kteří jej mají stále rádi – nebo (právě a třeba i jedině kvůli nim) vydržet? Situaci, kdy je Helena postavena tváří v tvář důsledkům svého rozhodnutí, považují za nejsilnější v celém románu.

A jak naši bytost determinuje tělo či mysl, když stačí pár let, a všechny buňky jsou nahrazeny jinými? Dvakrát do téže řeky přece nevstoupíš. Je sympatické, že Karolína Fílová většinou nevede čtenáře za ruku, necítí potřebu dořikávat, vysvětlovat to, co máme interpretovat sami. Jakmile však začne návodně opisovat to či ono, kouzlo nevyřešeného se pochopitelně ztrácí.

Snad ze strachu, jak čtenáři přijmou filosoficky laděnou knihu, a navíc prvotinu, je v tiráži uvedeno, že jde o román „čtivý“. Tím se dostávám k nejproblematictější stránce celého díla. Jakým jazykem vlastně Karolína Fílová píše? Ne úplně organicky střídá vzhlednost a košatost, která často působí nuceně a vlastně zbytečně, s jazykovou střízlivostí – a těžko k její volbě hledat klíč. Hovořit prostě o stylu by bylo příliš odvážné – podle všeho je „na vině“ právě autorčina nezkušenost. Rozhodně to není tak, že by nedokázala formulovat myšlenky či plasticky vytvářet prostředí. Jen se zdá, že místy Fílové slova spíš překázejí, a kdyby jich bylo méně, byl by výsledek zase o kus lepší.

Její teze by navíc jistě obstály i samy o sobě, aniž by se musely opírat o konkrétní příběh. Právě konkrétnost „za každou cenu“, chybí-li pevný a svebytný autorský výraz, totiž dokáže i působivý záměr zploštit na banalitu typu „řešení problému jednoho vztahu“: „*Seděli na pláži. Neměli Floriána, ale alespoň v tom nebyli sami. Možná při hledání majitele Přístavu ve skutečnosti hledali jeden druhého*

nebo je jejich hledání prostě k nikomu jinému dovést nemohlo.“

Je škoda, že nezůstalo u mnohovýznamovosti, aluzí a neotřelého prostředí myslí a duše. I tak však nakladatelství Host patří díky za to, že se do nejistého podniku s filosofickým románem pustilo i že poskytuje příležitosti mladým spisovatelům a spisovatelkám. Prvotina Karolíny Fílové i přes uvedené výhrady stojí za pozornost a nabízí dostatek důvodů, proč se zájmem sledovat autorčinu další tvorbu. ■